การพัฒนารูปแบบการดูแลผู้ป่วยวัณโรคในสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

ผกายดาว พรหมสุรีย์

รพ.น้ำยืน, 081-584-4169, pcp_pcp@hotmail.com

บทคัดย่อ

จากสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 ปี 2563 ถึงปัจจุบัน ส่งผลกระทบในการดูแลผู้ป่วยทุกกลุ่มโรค รวมถึงโรควัณโรค โรงพยาบาลต้องปรับรูปแบบบริการเพื่อลดความเสี่ยงในการแพร่กระจายเชื้อ จึงได้พัฒนารูปแบบการดูแลผู้ป่วยวัณโรคในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการดูแลผู้ป่วยวัณโรคในสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 วิธีการศึกษา ศึกษาแบบ action research ระยะเวลา 1 ม.ค.63 ถึง 31 มี.ค.64 ศึกษากับผู้ป่วยที่ขึ้นทะเบียนรักษา จำนวน 77 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ ทะเบียนผู้ป่วยวัณโรค วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติร้อยละ รูปแบบการศึกษาใช้ PAOR ขั้นตอน 1) วางแผน ประชุม ชี้แจง นำเสนอแนวทางการดูแลผู้ป่วยวัณโรคในสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 2) ปฏิบัติการ ดำเนินการจัดระบบช่องทางด่วน ยึดมาตรการ DMH อสม.นำส่งยาให้ผู้ป่วยที่บ้าน และ ให้คำปรึกษาโดยใช้ระบบออนไลน์ 3) สังเกต ตรวจสอบรูปแบบการทำงาน 4) การปรับปรุงแก้ไข นำปัญหาที่พบมาปรับแก้ไข และ ดำเนินการต่อเนื่อง ผลการศึกษา พบว่า ได้รูปแบบการดูแลผู้ป่วยวัณโรคในสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 ประกอบด้วย จัดระบบช่องทางด่วน ยึดมาตรการ DMH อสม.นำส่งยาให้ผู้ป่วยที่บ้าน และ ให้คำปรึกษาแก่ผู้ป่วยแบบออนไลน์ รวมถึงประเมินประสิทธิผลของการใช้รูปแบบ พบว่า อัตราความครอบคลุมในการจัดส่งยาที่บ้าน ร้อยละ 100 และ อัตราการรักษาสำเร็จของผู้ป่วยวัณโรคร้อยละ 100 สรุปการศึกษา การพัฒนารูปแบบการดูแลผู้ป่วยวัณโรคในสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 พบว่าผู้ป่วยวัณโรคได้รับการรักษาครบถ้วนตามแนวทางการดูแลผู้ป่วยวัณโรค ได้รูปแบบ 4D model (Dual fast track, DMH, Drug delivery, Digital health technology) ข้อเสนอแนะ การพัฒนารูปแบบการดูแลผู้ป่วยวัณโรคในสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 สามารถขยายผลในกลุ่มโรคอื่น เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง เป็นต้น ซึ่งต้องดำเนินการร่วมกับสหสาขาวิชาชีพ และ ภาคีเครือข่าย

อ้างอิง : แนวทางการดำเนินงานวัณโรคในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา2019, กองวัณโรค กรมควบคุมโรค

คำสำคัญ: วัณโรค, COVID-19, 4D model

สาระสำคัญ

บทนำและวัตถุประสงค์ จากสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 ปี 2563 ถึงปัจจุบัน ส่งผลกระทบในการดูแลผู้ป่วยทุกกลุ่มโรค รวมถึงโรควัณโรค โรงพยาบาลน้ำยืนจะต้องปรับรูปแบบบริการเพื่อลดความเสี่ยงในการแพร่กระจายเชื้อ เพื่อให้ผู้ป่วย และ บุคลากรทางการแพทย์ปลอดภัย (2P Safety) คลินิกวัณโรค จึงได้ศึกษารูปแบบการดูแลผู้ป่วยวัณโรคในสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการดูแลผู้ป่วยวัณโรคในสถานการณ์การระบาดของ COVID-19

วิธีการศึกษา รูปแบบการวิจัยเป็นแบบ action research กลุ่มตัวอย่าง เลือกแบบเฉพาะเจาะจง ผู้ป่วย 77 คน (ผู้ป่วยวัณโรคที่ขึ้นทะเบียนรักษาที่โรงพยาบาลน้ำยืน) ระยะเวลา 1 ม.ค.2563 ถึง 31 มี.ค. 2564 เครื่องมือ ทะเบียนผู้ป่วยวัณโรค การวิเคราะห์ข้อมูล แบบร้อยละ ดำเนินการโดย ใช้วงล้อ PAOR ขั้นตอนที่ 1 วางแผน วางแผนพัฒนาระบบร่วมกับคณะกรรมการดูแลผู้ป่วยในโรงพยาบาล ประชุมคณะกรรมการวัณโรคอำเภอ นำเสนอปัญหาที่พบ และ ความเสี่ยงทางคลินิกที่อาจเกิดขึ้น ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติการ ดำเนินการพัฒนารูปแบบการดูแลผู้ป่วย โดย จัดระบบช่องทางด่วนสำหรับผู้ป่วยวัณโรคโดยร่วมกับคลินิกคัดกรอง และ คลินิกไข้หวัด กรณีที่คัดกรองผู้ป่วยแล้วไม่เสี่ยงต่อโรคโควิด-19 สามารถรับบริการช่องทางด่วนมาที่คลินิกวัณโรคได้เลย ยึดมาตรการ DMH ที่คลินิกวัณโรค ตามมาตรการป้องกันการระบาดของโควิด-19 ผู้รับผิดชอบงานวัณโรคประจำ รพ.สต.และ อสม.ประจำบ้าน นำส่งยาวัณโรคให้ผู้ป่วยที่บ้าน และ ให้คำปรึกษาโดยใช้ระบบออนไลน์ผ่าน Application Line เป็น ระบบ TB Referral System กรณีผู้ป่วยใช้ Application Line สามารถปรึกษากับบุคลากรทางการแพทย์ประจำคลินิกวัณโรคในโรงพยาบาลได้ ซึ่งจะต้องมีอาการเล็กน้อย เช่น รับประทานยาวัณโรคแล้วมีผื่นขึ้นเล็กน้อย ในกรณีที่มีผลข้างเคียงรุนแรงสามารถเดินทางมาโรงพยาบาลได้ ขั้นตอนที่ 3 สังเกต สังเกตระบบงานที่ได้ดำเนินการร่วมกับสหสาขาวิชาชีพ และเครือข่าย ขั้นตอนที่ 4 สะท้อนกลับ การปรับปรุงแก้ไข นำปัญหาที่พบมาปรับแก้ไข ดำเนินการต่อเนื่อง และขยายผลเป็นต้นแบบ

ผลการศึกษา ได้รูปแบบการดูแลผู้ป่วยวัณโรคในสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 ประกอบด้วย จัดระบบช่องทางด่วน ยึดมาตรการ DMH อสม.นำส่งยาให้ผู้ป่วยที่บ้าน และ ให้คำปรึกษาโดยใช้ระบบออนไลน์ ประเมินประสิทธิผลของการใช้รูปแบบ พบว่า อัตราความครอบคลุมในการจัดส่งยาที่บ้าน ร้อยละ 100 และอัตราการรักษาสำเร็จของผู้ป่วยวัณโรค ร้อยละ 100

อภิปราย การพัฒนารูปแบบการดูแลผู้ป่วยวัณโรคในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 พบว่าผู้ป่วยวัณโรคได้รับการรักษาครบถ้วนตามแนวทางการดูแลผู้ป่วยวัณโรค ได้ รูปแบบ 4D (Dual Fast track, DMH, Drug delivery, Digital health technology) รูปแบบที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ การพัฒนารูปแบบการดูแลผู้ป่วยวัณโรคในสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 สามารถขยายผลนำไปใช้กับกลุ่มโรคอื่นได้ ด้วยการทำงานบูรณาการระหว่างสหสาขาวิชาชีพ และ ภาคีเครือข่ายในอำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี

การนำไปใช้ประโยชน์ รูปแบบ 4D สามารถขยายผลใช้ได้กับโรคเรื้อรังต่างๆ เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง เป็นต้น รวมถึงโรงพยาบาลต่างๆสามารถนำไปปรับให้เข้ากับบริบทของแต่ละโรงพยาบาล

อ้างอิง แนวทางการดำเนินงานวัณโรคในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ปี 2563 กองวัณโรค กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข